

XÂY DỰNG VĂN HÓA PHÁP LUẬT CHO BỘ ĐỘI Ở ĐƠN VỊ CƠ SỞ THEO TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH

TRẦN VIỆT THẮNG (*)

Tóm tắt: Văn hóa pháp luật trong Quân đội là một biểu hiện của văn hóa nói chung, là hành vi ứng xử của cán bộ, chiến sĩ đối với pháp luật, quan hệ pháp luật, với biểu hiện tập trung ở sự hiểu biết, sự nhất trí và lòng tin vào pháp luật, kỷ luật. Việc quán triệt tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng văn hóa pháp luật cho bộ đội ở đơn vị cơ sở có ý nghĩa quan trọng trong việc ngăn chặn các hành vi vi phạm pháp luật, vi phạm kỷ luật của cán bộ, chiến sĩ hiện nay.

Từ khóa: Hành vi ứng xử; văn hóa pháp luật; xây dựng văn hóa.

Abstract: Legal culture in the Army is the symbolization of culture in general, the conducts of officers and soldiers towards the laws, and legal relations, in which it mainly manifests on the knowledge, consensus, and faith in laws and disciplines. Thoroughly understanding Ho Chi Minh thought on building up a legal culture for soldiers at grassroots-level units is crucial to preventing from violations of laws and disciplines by officers and soldiers.

Keywords: Conduct; legal culture; building up a culture.

Ngày nhận bài: 03/12/2023

Ngày biên tập: 25/3/2024

Ngày duyệt đăng: 22/4/2024

1. Một số vấn đề về xây dựng văn hóa pháp luật cho cán bộ, chiến sĩ ở đơn vị cơ sở theo tư tưởng Hồ Chí Minh

Văn hóa pháp luật là tổng hòa những giá trị, tri thức, tình cảm, thói quen ứng xử và hoạt động theo đúng pháp luật của con người trong một tập thể, cộng đồng xã hội, trực tiếp tác động, chi phối đến đời sống, hành vi, góp phần nâng cao ý thức pháp luật của mỗi người. Tư tưởng về giáo dục, nâng cao văn hóa pháp luật là một nội dung quan trọng trong tư tưởng Hồ Chí Minh. Người chỉ rõ: “Phải tuân theo pháp luật Chính phủ và mệnh lệnh của Quân đội nhân dân Việt Nam”⁽¹⁾.

Hiện nay, việc vận dụng, học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh vào hoạt động thực tiễn là vấn đề cần thiết, trong đó có tư tưởng về xây dựng văn hóa pháp luật. Những năm qua, các cơ quan, đơn vị quân đội đã từng bước bồi dưỡng, trang bị kiến thức pháp luật cho cán bộ, chiến sĩ, qua đó góp phần không nhỏ vào việc hạn chế hành vi vi phạm pháp luật. Lãnh đạo, chỉ

huy các cấp đã nhận thức rõ tầm quan trọng của văn hóa pháp luật trong đơn vị, việc xây dựng môi trường văn hóa pháp luật được tiến hành thường xuyên, liên tục. Cán bộ, chiến sĩ đã có ý thức tốt trong xây dựng văn hóa pháp luật, do đó tỷ lệ vi phạm pháp luật, kỷ luật quân đội đã giảm đáng kể.

Tuy nhiên, tình hình chấp hành pháp luật của Nhà nước, bảo đảm an toàn ở một số đơn vị vẫn diễn biến phức tạp; các biện pháp ngăn ngừa vi phạm chưa thật hiệu quả, còn xảy ra các vụ việc nghiêm trọng, đặc biệt nghiêm trọng. Tình hình trên đã tác động trực tiếp đến tư tưởng của cán bộ, chiến sĩ, làm ảnh hưởng tới quá trình học tập, công tác tại đơn vị. Lãnh đạo, chỉ huy chưa thường xuyên bồi dưỡng nâng cao trình độ văn hóa pháp luật để tạo ra môi trường thuận lợi phát triển ý thức pháp luật cho cán bộ, chiến sĩ. Việc phòng ngừa những tác động tiêu cực, tệ nạn xã hội xâm nhập vào đơn vị chưa chủ động, để phần tử xấu cám dỗ, lôi kéo. Trình độ hiểu biết pháp luật của một số cán bộ, chiến sĩ còn hạn chế, ý thức tự giác rèn luyện, chấp hành pháp luật chưa cao.

(*) ThS; Học viện Chính trị

2. Giải pháp xây dựng văn hóa pháp luật cho cán bộ, chiến sĩ ở đơn vị cơ sở theo tư tưởng Hồ Chí Minh

Một là, bồi dưỡng kiến thức pháp luật, xây dựng ý thức tự giác chấp hành nghiêm pháp luật cho cán bộ, chiến sĩ.

Văn hóa pháp luật, kỷ luật của cán bộ, chiến sĩ được hình thành, phát triển trên cơ sở nhận thức, hiểu biết, tình cảm, niềm tin pháp luật và hành vi tự giác chấp hành nghiêm pháp luật, kỷ luật. Xây dựng và bồi đắp niềm tin pháp luật, trực tiếp tác động làm chuyển biến nhận thức, ý thức tự giác tôn trọng và chấp hành nghiêm pháp luật nhà nước, kỷ luật quân đội. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã dạy: “Tư tưởng đúng thì hành động mới khỏi sai lạc và mới làm tròn nhiệm vụ cách mạng được”⁽²⁾. Đây là cơ sở quan trọng để nuôi dưỡng, tạo dựng đời sống văn hóa pháp luật trong từng cơ quan, đơn vị. Quá trình bồi dưỡng kiến thức pháp luật, rèn luyện ý thức chấp hành kỷ luật là quá trình quán triệt quan điểm, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về ý thức sống, làm việc theo Hiến pháp và pháp luật cho cán bộ, chiến sĩ. Đồng thời, tuyên truyền những điển hình về hành vi, lối sống mẫu mực, tuân thủ pháp luật, kỷ luật quân đội; phê phán lối sống tự do vô kỷ luật, lên án những hành vi, việc làm trái pháp luật, coi thường kỷ luật, kỷ cương. Qua đó, trực tiếp góp phần tạo dựng những giá trị, chuẩn giá trị, định hướng giá trị về tác phong chính quy, lối sống đẹp, hành động theo điều lệnh ở các đơn vị cơ sở trong quân đội.

Trong giáo dục văn hóa pháp luật cho cán bộ, chiến sĩ, Chủ tịch Hồ Chí Minh căn dặn phải chăm lo giáo dục những tri thức về pháp luật, điều lệnh quân đội, chỉ rõ những điều nên làm và không nên làm. Đối với mỗi công tác quan trọng, cần phải làm cho mọi người hiểu cái gì nên làm, cái gì nên tránh, thế nào là đúng, thế nào là sai. Người nói: “Cán bộ phải đoàn kết nhất trí, giữ vững đạo đức cần, kiệm, liêm, chính; kiên quyết chống quan liêu, tham ô, lãng phí; hết lòng hết dạ phục vụ nhân dân; chấp hành nghiêm chỉnh chính sách của Chính phủ

Phòng Hồ Chí Minh Tiểu đoàn Kiểm soát quân sự 103 Bộ Tư lệnh Thủ đô là địa chỉ thường xuyên gặp gỡ để trao đổi, nghiên cứu của cán bộ, chiến sĩ (nguồn Quốc phòng Thủ đô online).

và pháp luật của Nhà nước⁽³⁾. Cùng với việc bồi dưỡng kiến thức pháp luật, cần khơi dậy ý thức tự giác chấp hành nghiêm mệnh lệnh, chỉ thị của cấp trên, điều lệnh, điều lệ của Quân đội; thấy rõ ý nghĩa, tầm quan trọng, yêu cầu khách quan của việc chấp hành pháp luật, có thái độ, động cơ, ý chí, trách nhiệm cao.

Hai là, nêu cao tính chủ động, tích cực của cán bộ, chiến sĩ trong xây dựng văn hóa pháp luật.

Cấp ủy, chỉ huy các cấp cần quan tâm xây dựng động cơ đúng đắn, lòng ham hiểu biết, tìm hiểu pháp luật cho mỗi cán bộ, chiến sĩ, để họ không chỉ là đối tượng tác động, mà còn là chủ thể của quá trình nâng cao chất lượng giáo dục pháp luật. Xây dựng cho cán bộ, chiến sĩ thói quen sống và hành động có văn hóa pháp luật trở thành nhu cầu thường xuyên trong quá trình học tập, rèn luyện hàng ngày. Mỗi cán bộ cũng cần tự tu dưỡng, tự rèn luyện để hoàn thiện mình, làm gương cho cấp dưới noi theo. Thực tế cho thấy, ở đâu, lúc nào cán bộ quản lý, chỉ huy thực sự là tấm gương về chấp hành pháp luật thì ở đó chiến sĩ sẽ có ý thức chấp hành pháp luật tốt và ngược lại, ở đâu cán bộ, chỉ huy thiếu gương mẫu, tự do tùy tiện, thì ở đó sẽ có nhiều hiện tượng vi phạm pháp luật xảy ra. Chủ tịch Hồ Chí Minh yêu cầu mỗi cán bộ, chiến sĩ phải “Phục tùng nghiêm chỉnh kỷ luật của Đảng. Gương mẫu chấp hành pháp luật của Nhà nước và kỷ luật của các đoàn thể cách mạng của quần chúng mà mình tham gia”⁽⁴⁾.

Để có tri thức pháp luật và trình độ hiểu biết pháp luật, cán bộ, chiến sĩ không chỉ cần có thói quen học tập, trau dồi kiến thức pháp luật, mà còn phải có thói quen ứng xử hợp pháp, có văn hóa. Trước hết là thói quen thực hiện nghiêm pháp luật được cụ thể hóa bằng điều lệnh, kỷ luật Quân đội, các quy định của cơ quan, đơn vị. Bên cạnh đó, cán bộ, chiến sĩ phải được rèn luyện thói quen xem xét, đánh giá các vấn đề của đời sống xã hội đang diễn ra, có thái độ ủng hộ cái đúng, hợp pháp, kiên quyết đấu tranh với các hành vi vi phạm pháp luật, làm trong sạch môi trường văn hóa pháp luật ở cơ quan, đơn vị, hướng tới những chuẩn mực đạo đức của người quân nhân cách mạng, hình ảnh cao đẹp “Bộ đội Cụ Hồ”.

Ba là, xây dựng thói quen sống và làm việc theo Hiến pháp và pháp luật, hành động theo điều lệnh Quân đội.

Chấp hành pháp luật là một yếu tố cấu thành phẩm chất chính trị, đạo đức, lối sống, đó là kết quả của quá trình tu dưỡng và nỗ lực, tích cực tự học tập, tự rèn luyện. Càng tích cực tự học tập, tự rèn luyện thì kiến thức pháp luật càng được bồi đắp, củng cố vững chắc hơn. Thực chất của tự học tập, rèn luyện là sự tích lũy kinh nghiệm, cách ứng xử đúng đắn, vượt qua những trở ngại để hình thành thói quen, hành vi tốt đẹp, khắc phục những biểu hiện tiêu cực trong tính cách, củng cố ý chí, giúp cán bộ, chiến sĩ tự tin, xử lý đúng đắn các mối quan hệ trong và ngoài đơn vị. Chủ tịch Hồ Chí Minh yêu cầu: “Triệt để chấp hành mọi chế độ và pháp luật của Nhà nước”⁽⁵⁾. Để chủ động tự tu dưỡng, rèn luyện, mỗi cán bộ, chiến sĩ cần có động cơ, ý chí phấn đấu. Bởi vì, động cơ bắt nguồn từ nhu cầu, động cơ đúng phải xuất phát từ việc nhận thức đúng và có nhu cầu rèn luyện tốt. Mỗi quân nhân phải nhận thức rõ vai trò của pháp luật, sự cần thiết và ý nghĩa của việc tuân thủ pháp luật trong cuộc sống.

Có tác phong nghiên cứu, tìm hiểu pháp luật, hình thành thói quen tư duy độc lập, phương pháp xem xét, đánh giá và có chứng kiến về từng vấn đề nghiên cứu, tìm hiểu. Hình thành thói quen sống và làm việc theo Hiến pháp và pháp luật, hành động theo điều lệnh Quân đội, trước hết là các thói quen đã được cụ thể hóa bằng quy định về hành chính quân sự, quy chế của cơ quan, đơn vị. Để biến những

quy định của pháp luật thành nhận thức, tình cảm, niềm tin và hành vi, thói quen chấp hành pháp luật, cán bộ, chiến sĩ không chỉ học hỏi, trau dồi tri thức pháp luật mà còn phải có lòng tin vào pháp luật và năng lực ứng xử phù hợp với quy định của pháp luật.

Bốn là, thực hiện nghiêm pháp luật, kiên quyết đấu tranh ngăn chặn những hiện tượng, hành vi vi phạm pháp luật.

Văn hóa pháp luật ở đơn vị là môi trường nuôi dưỡng, giáo dục, rèn luyện nhân cách cho bộ đội. Cùng với công tác huấn luyện sẵn sàng chiến đấu, công tác quản lý, duy trì nghiêm pháp luật có vai trò rất quan trọng trong việc hoàn thiện nhân cách, ý thức tổ chức kỷ luật và văn hóa của người quân nhân cách mạng. Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, việc giáo dục, bồi dưỡng văn hóa pháp luật phải gắn với việc duy trì nghiêm mọi chế độ: “Pháp luật phải thẳng tay trừng trị những kẻ bất liêm, bất kỳ kẻ ấy ở địa vị nào, làm nghề nghiệp gì”⁽⁶⁾. Người nhắc nhở cán bộ, chiến sĩ phải hình thành thói quen chấp hành pháp luật. Việc rèn luyện tác phong giữ nghiêm pháp luật, kỷ luật phải được thông qua việc hướng dẫn cụ thể của cán bộ các cấp; càng tỉ mỉ, cụ thể bao nhiêu thì càng bớt sai lầm, vi phạm pháp luật bấy nhiêu.

Trong việc giữ vững tính nghiêm minh của pháp luật, Người chỉ rõ: “Có cán bộ, đảng viên lợi dụng quyền thế của Đảng và Nhà nước làm những việc trái với chính sách và pháp luật, xâm phạm đến lợi ích vật chất và quyền tự do dân chủ của nhân dân, nhưng chưa bị xử lý kịp thời... Như vậy là kỷ luật chưa nghiêm”⁽⁷⁾. Người yêu cầu kiên quyết trừng trị những kẻ vi phạm pháp luật, xâm phạm quyền lợi của người khác, đồng thời luôn quan tâm đến khen thưởng và xử phạt để động viên cán bộ, chiến sĩ chấp hành nghiêm pháp luật./.

Ghi chú:

(1) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 7, Nxb CTQG-ST, H.2011, tr.489.

(2),(6) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 6, Nxb CTQG-ST, H.2011, tr.360, tr.127.

(3) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 10, Nxb CTQG-ST, H.2011, tr.424.

(4), (5), (7) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 14, Nxb CTQG-ST, H.2011, tr.242, tr.285, tr.696.